

KALEVI SORSA SÄÄTIÖ
FONDEN • FOUNDATION

Impulsseja

Kesäkuu 2015

Samuli Sinisalo

Sosiaalidemokratia ja yrittäjyys

- Yrittäjyyden merkitys taloudessa ja yhteiskunnassa on kasvanut ja tulee kasvamaan tulevaisuudessa. Käynnissä on murros kohti yrittäjyyden yhteiskuntaa.
- Erityisesti innovatiiviset yrittäjät tuovat talouteen luovaa tuhoa ja saavat aikaan talouskasvua.
- Ajantasainen pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta antaa hyvät edellytykset innovatiiviselle yrittäjyydelle ja sen aikaansaamalle talouskasvulle. Hyvinvointiyhteiskunta myös pehmentää luovan tuhon väistämättömiä negatiivisia vaikutuksia.
- Sosiaalidemokratian on suhtauduttava yrittäjyyden nousuun vakavasti ja päivitettävä hyvinvointiyhteiskuntaa yrittäjyyteen kannustavalla tavalla.

Esipuhe

Yrittäjyys on viime vuosina Suomessa noussut julkiseen keskusteluun ennennäkemättömällä tavalla. Poliittiset puolueet, kentän laidasta laitaan, ovat nostaneet yrittäjyyden haasteet mukaan retoriikkaansa ja poliittisiin ohjelmiinsa. Myös yrittäjät itse ovat aktiivisesti osallistuneet keskusteluun suuryritysten johtohenkilöiden, edunvalvontajärjestöjen ja pienyrittäjien suulla.

Tämä julkaisu on yhtäältä tutkimus ja toisaalta sosiaalidemokraattinen kannanotto julkiseen yrittäjyyskeskusteluun. Julkaisun tavoitteena on tarjota ajatuksen aiheita ja eväitä - erityisesti sosiaalidemokraattisille ja vasemmistolaisille tahoille - osallistua yrittäjyyskeskusteluun. Lisäksi julkaisussa käydään läpi kasvuhakuisen, innovatiivisen ja oikeudenmukaisen yrittäjyyspolitiikan edellytyksiä.

Globalisaation mukanaan tuoma maailmanlaajuinen tuotantojärjestelmän murros on jättänyt yhteiskunnan vasemman laidan vaille ratkaisuja yhteiskunnan ongelmiin. Tilanteessa, jossa suunta eteenpäin ei ole ollut selvillä, vasemmistolla on ollut taipumuksena haikailla vanhoja aikoja takaisin. Vanhat ajat eivät kuitenkaan palaa. Yrittäjyys on nouseva tulevaisuuden trendi ja sen edistämiseksi tarvitaan uusia poliittisia ratkaisuja, joiden suuntaviivoja tämä julkaisu hahmottelee.

Yhtenä julkaisun tavoitteena on lisätä sosiaalidemokratian ja laajemmin vasemmiston sekä yrittäjyyden välistä ymmärrystä. Ideaaliyhteiskunta voi samaan aikaan olla hyvä sekä tavalliselle ihmiselle että yrittäjälle. Vasemmiston ihanteen eli vapauden hyvään elämään ja yrittämisen vapauden väliltä löytyy paljon yhteistä kosketuspintaa. Hyvinvointiyhteiskunta palveluineen voi parhaimmillaan tarjota ympäristön, joka mahdollistaa niin yksilöille kuin yrityksille kehittymisen vapaasti kohti täyttä potentiaaliaan.¹

Julkaisun ensimmäisessä osassa käydään läpi yrittäjyyden ja yrittämisen kehitystrendejä. Tarkastelusta käy ilmi, että yrittäjyyden painoarvo ja merkitys taloudessa on kasvanut sekä yritysten määrän että niiden luomien työpaikkojen valossa. Teksti esittelee trendin jonka mukaan yhteiskunta tulee kehittymään jatkossa entistä yrittäjäkeskeisempään suuntaan. Julkaisun toisessa osassa käydään läpi yrittäjyyskäsitteen historiaa taloustieteellisessä tutkimuksessa. Tarkastelu osoittaa, että valtavirtainen taloustiede käsittelee yrittäjiä lähes pelkästään tuotantovälineiden hallinnoijina. Sen sijaan Joseph Schumpeterin teoriaan pohjaava lähestyminen yrittäjyyteen käsittelee yrittäjiä talouden kehitystä ja kasvua ajavina innovaattoreina.

Julkaisun kolmas osa puolestaan käy läpi sitä, miten sosiaalidemokratian tulisi suhtautua yrittäjyyteen ja yrittämiseen. Siinä hahmotellaan päivitetty näkemys yhteiskunnan ”hyvän kehästä”, joka nojaa suuryritysten, yrittäjien ja julkisen sektorin vuorovaikutuksesta syntyvälle talouskasvulle. Tätä pohjaa voidaan käyttää apuna toimivan sosiaalidemokraattisen yrittäjyyspolitiikan pohdinnassa. Julkaisun lopusta löytyvässä liitteessä kommentoidaan itsensätyöllistäjien ja pakkoyrittäjien asemaa.

---

¹ Turvaverkon merkitys yksilön kannalta on laajalti tiedossa, mutta turvaverkon arvostus ja sen painoarvo kansainvälisten startup-yritysten silmissä ei ole yhtä laajalti tiedossa. Esimerkiksi aurinkoenergiayhtiö GoSol ja peliyhtiö Reforged studios ovat julkisuudessa kommentoineet Suomen julkisten palveluiden olleen painava peruste yhtiön sijoittumiselle Suomeen.

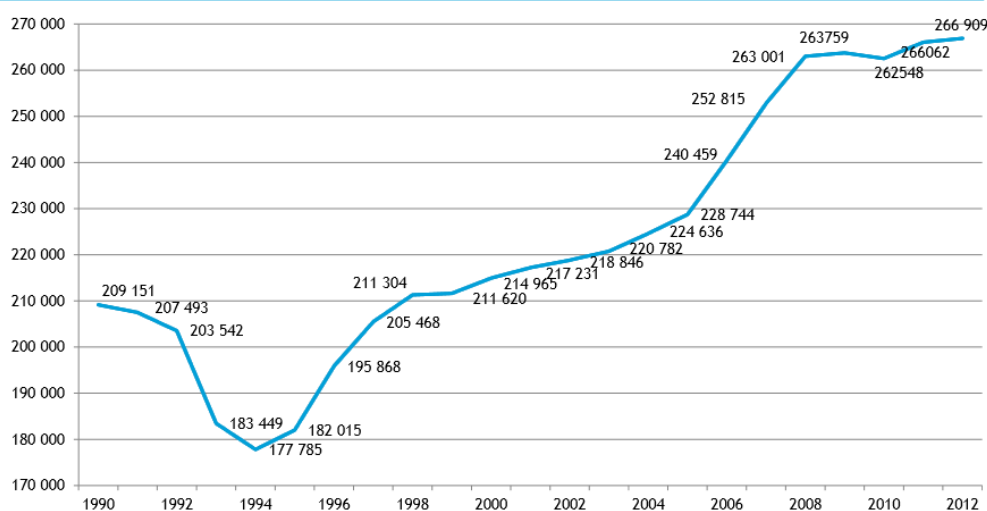
Yrittäjyys - tulevaisuuden trendi

Yrittäjyyden nousu poliittisten puolueiden ja vaalikeskustelujen agendalle ei ole sattumaa. Yrittäjyys ei ole ohimenevä ilmiö, vaan yrittäjyyden painoarvo yhteiskunnassa ja taloudessa on kasvanut ja tulee kasvamaan myös tulevaisuudessa.

Kehitystaloustieteessä on havaittu u-kirjaimen muotoinen suhde yrittäjien määrän ja taloudellisen kehityksen (BKT:n) välillä.² Eli pähkinänkuoressa: Vähiten kehittyneissä esiteollisissa maissa, löytyy paljon yrittäjiä. Osittain tämä johtuu olosuhteiden pakosta, koska muita työllistymisen keinoja on rajallisesti. Teollistuneissa ja keskituloisissa maissa yrittäjiä on vähemmän, mutta BKT:n kasvaessa yrittäjienkin määrä kasvaa. Vauraammissa, eli jälkiteollisissa, palvelupainotteisissa ja innovaatiovetoiseen kasvuun nojaavissa maissa, yrittäjien määrä on jälleen suurempi. Euroopassa ja Yhdysvalloissa onkin vahva konsensus siitä, että innovaatiot ovat tärkeä talouden kasvun moottori.³

Lieneekö sattumaa, mutta yritysten määrän kehitys myös Suomessa viimeisten 25 vuoden aikana tekee U:n muotoisen kuvion. Yrittäjien määrän kasvu on osa käynnissä olevaa tuotannon rakennemuutosta. Vuonna 2008 alkaneet talousvaikeudet eivät ole aiheuttaneet samanlaista yritysten kokonaismäärän vähenemistä kuin 1990-luvun lama. Yritysten kokonaismäärä on jatkanut kasvuaan talousvaikeuksista huolimatta.

Yritysten määrän kehitys 1990-2012

Lähde: Tilastokeskus, Yritysrekisteri

Yhteensä 322 183 yritystä sisältäen maa-, metsä- ja kalatalouden. Kuviossa 266 909 ilman maa-, metsä-, ja kalataloutta.

Kuvio 14. Yritysten määrän kehitys Suomessa.

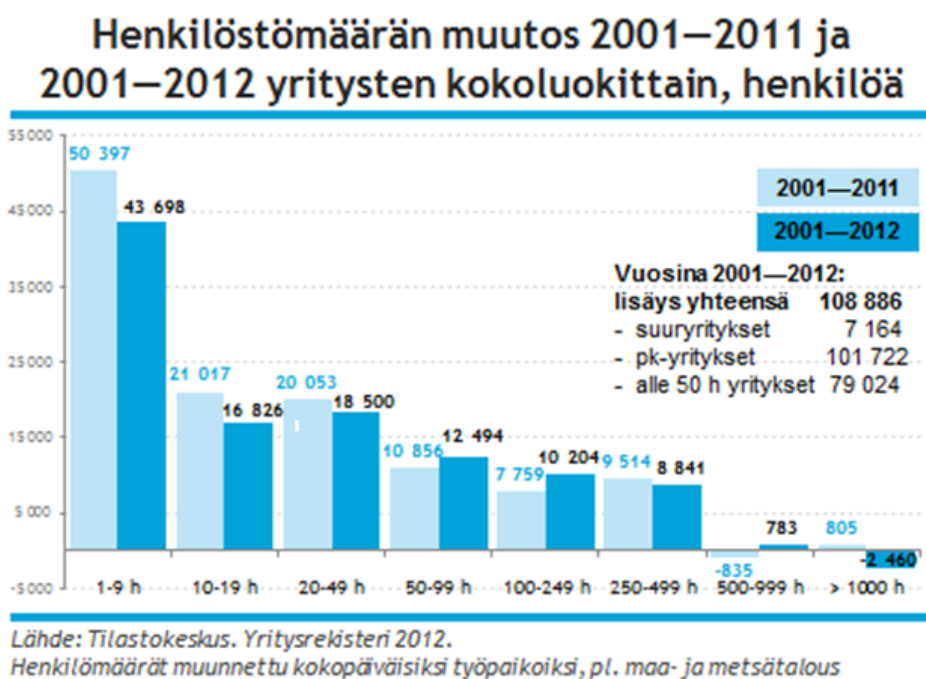
² Naudé 2010.

³ Alaja 2015.

⁴ Rytkönen 2013

Yrittäjyyden painoarvosta taloudessa kertoo paitsi yritysten lisääntyvä määrä myös yritysten luomat työpaikat. Kauffmannin säätiö Yhdysvalloissa on havainnut trendin, että pienet ja nopeasti kasvavat yritykset sekä nuoret yritykset luovat selvästi suhteellista markkinaosuuttaan suuremman osan työpaikoista. Yhdysvalloissa nopeimmin kasvava prosentti yrityksistä luo keskimäärin 40 % uusista työpaikoista. Nopeimmin kasvavaan prosenttiin kuuluu paljon nuoria, alle viisivuotiaita yrityksiä. Myös nopeasti kasvavat nuoret yhtiöt luovat noin 10 % uusista työpaikoista.⁵ Näitä yrityksiä on alle prosentti kaikista yhtiöistä. Uusilla ja kasvavilla pienyrityksillä on siis mahdollisuus olla erittäin merkittävä työllistävä taho taloudessa.

Suomen Yrittäjät ovat havainneet vastaavan trendin Suomessa. Kuvioista 2 käy ilmi, että 2000-luvulla uusien työpaikkojen synty on meilläkin painottunut hyvin suurelta osalta pk-yrityksiin ja mikroyrityksiin. Suurissa yrityksissä työpaikkojen määrä on polkenut paikallaan tai vähentynyt.

Kuvio 2.⁶ Yritysten henkilöstömäärän muutos.

Ei ole merkityksetöntä, tai sattumaa, minne uudet työpaikat taloudessa syntyvät. Tulevaisuudentutkija, professori Markku Wilenius on myös hahmotellut konseptuaalisen mallin (kuvio 3) työpaikkojen syntymisen painopisteistä viimeisen sadan vuoden ajalta. Tämän mallin mukaan viime vuosisadan alusta 1960-luvulle on eletty isojen teollisuusyritysten aikakautta.

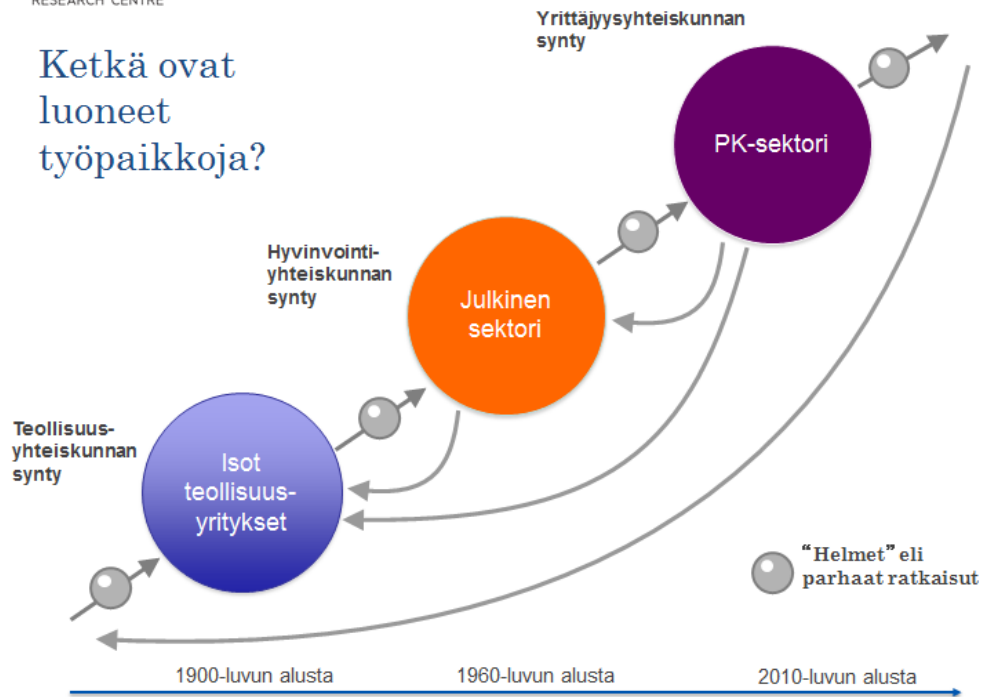
⁵ Stangler 2010.

⁶ Rytkönen 2013.

1960-luvulta noin 2010-luvulle oli julkisen sektorin aikakausi, jolloin vallitseva yhteiskunnallinen eetos oli hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen. 2010-luvulta eteenpäin painopiste on ollut pk-sektorin yrityksissä. Käynnissä on kehitys kohti yrittäjyyden yhteiskuntaa, joka rakentuu suurteollisuuden ja hyvinvointiyhteiskunnan perustuksille. Edellä esitetyt tilastot ja Tilastokeskuksen tutkimus⁷ tukevat tätä konseptuaalista mallia ja siirtymää kohti yrittäjyysyhteiskuntaa.

Ketkä ovat luoneet työpaikkoja?

Kuvio 3⁸. Uusien työpaikkojen syönnyn painopiste aikakaussittain.

Tähän murrokseen on sosiaalidemokratian suhtauduttava vakavasti ja vastattava sen asettamiin haasteisiin. Kehitys kulkee eteenpäin ja mikäli Suomeen halutaan luoda talouskasvua ja työllisyyttä, tätä kehitystä on ymmärrettävä, siihen on sopeuduttava ja sitä on ohjattava.

⁷ Pärnäinen & Sutela 2013.

⁸ Wilenius 2015.

Mitä yrittäjyys on?

“The theoretical firm is entrepreneurless – the Prince of Denmark has been expunged from the discussion of Hamlet.”

William J. Baumol, 1968⁹

Yrittäjyyden yhteiskunnallisen painoarvon kehityksen lisäksi on syytä tarkastella, mitä yrittäjyys on ja miten yrittäjyys ymmärretään tieteellisessä tutkimuksessa. Tässä osiossa käydään ensin läpi, miten yrittäjyyden käsite on kehittynyt valtavirtaisessa (klassinen ja uusklassinen) taloustieteessä. Tämän jälkeen keskitytään innovaatio- ja yrittäjyystutkimuksen isänäkin pidetyn Joseph Schumpeterin teoriaan, jonka käsitteitä ovat talouden luova tuho ja innovatiivinen yrittäjyys.

Osion lopuksi tarkastellaan Baumolin yrittäjyysteoriaa, joka pyrkii tuomaan innovatiivisen yrittäjän käsitteen valtavirtaisen taloustieteen piiriin. Yrittäjyyden käsitteen analysointi ja oikea teoreettinen tulkinta auttavat ymmärtämään, miten markkinatalous toimii ja minkälaiset yrittäjyyteen liittyvät mekanismit edesauttavat talouskasvua pitkällä aikavälillä.

Valtavirtainen lähestyminen yrittäjyyteen

Taloustieteessä vallitsee tieteenalalle harvinainen konsensus siitä, että termin ”entrepreneur” esitteli ensimmäisenä Richard Cantillon jo 1755.¹⁰ Cantillon käsitteli yrittäjän henkilönä, joka tekee sopimuksia ja ostaa tuotannontekijöitä tiedossa olevilla hinnoilla tavoitteenaan myydä niitä eteenpäin korkeammilla, mutta epävarmoilla hinnoilla.¹¹ Varhaisimmassa vaiheessa yrittäjä käsitettiin tietynlaisena spekulatiivisena kaupankävijänä.

Poliittisen talouden klassisista oppi-isistä Adam Smith kirjoitti, miten tuottavuus kasvaa työn osittamisen ja erikoistumisen kautta. Smith erotteli kolme mekanismia: työntekijöiden oppimisen, ajan säästön ja mekaanisten koneiden kehittämisen. Implisiittisesti tämän prosessin ohjaajana oli talouden näkymätön käsi, joka sai tuotantolaitoksia hallitsevat yrittäjät valitsemaan itselleen ja yhteiskunnalle suotuisimmat vaihtoehdot.¹² Smith tunnistaakin yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja sen että yrittäjät ajavat talouden kehitystä eteenpäin, mutta hänen analyysinsä keskittyi enemmän yrittäjyyden seurauksiin kuin yrittämisen sisäisiin toimintamekanismeihin.

---

⁹ W. J. Baumol on taloustieteen professori New Yorkin ja Princetonin yliopistoissa ja Berkeleyn yrittäjyys- ja innovaatiokeskuksen akateeminen johtaja. Baumol on keskittynyt yrittäjyyden tutkimiseen ja hänen relevanteimpiin julkaisuihinsa kuuluu oppikirja ”The Microtheory of Innovative Entrepreneurship”, joka on julkaistu vuonna 2010.

¹⁰ Courvisanos & Mackenzie 2014.

¹¹ Alam & Mohiuddin 2014.

¹² Ricketts 2009.

Toiselle klassisen taloustieteen pohjaa luoneelle teoreetikolle David Ricardolle yrittäjät eivät olleet tänäkään vertaa läsnä. Ricardon mukaan tuotannon tekijöitä olivat työ, pääoma ja maa, jotka kaikki saavat panostaan vastaavan korvauksen (palkan, voiton ja vuokran). Tästä yhtälöstä puuttuu yrittäjyys yksilön aktiviteettina ja tietoisena pyrkimyksenä. Hänen teoriansa mukaan ajan myötä pääoman voitot pienenevät, mutta nousevat toistuvien väliajoin korkeammiksi uuden tuotantoteknologian kehittymisen ansiosta. Tämä kehitys on Ricardolle painovoiman kaltainen luonnonlaki. Sen sijaan, että kyseessä olisi ihmisten ja yrittäjien aktiviteeteista johtuva kehityskulku.¹³

Vaikka termi yrittäjä on yhtä vanha kuin poliittisen talouden teoriat, Smithin ja Ricardon lähestymistapa kuvaa sivuroolia, joka yrittäjille on varattu tässä klassisessa tulkinnassa. Uusklassinen taloustiede taas on keskittynyt rajahyödyn ja rajoitetun optimoinnin analyysiin jättäen yrittäjät vähälle huomiolle.

Uusklassisen näkemyksen mukaan talous on vakaa järjestelmä, joka automaattisesti hakeutuu tasapainoon markkinoiden ”näkyttömän käden” ansiosta. Nämä markkinat ovat täydellisesti kilpaillut. Yritykset tuottavat tuotteita pisteessä, jossa viimeisen tuotetun tuotteen rajakustannus on yhtä suuri kuin tuon tuotteen myynnin yritykselle tuoma rahavirta. Tuotteiden hinta määräytyy markkinoiden tasapainotilan mukaan eikä yrityksillä ole hinnoitteluvallaa. Mikäli joillakin markkinoilla on voittoja yrittäjien saatavilla, markkinoille saapuu uusia yrityksiä siihen asti, että voitot katoavat ja talous näin tasapainottaa itsensä.

Näillä täydellisesti kilpailluilla markkinoilla yrityksille ei jää voittoa eivätkä yrittäjät siten saa korvausta tuotantoon tuomastaan ”yrittäjyyspanoksestaan”. Yrittäjän rooliksi yrityksessä jää tällöin vain yrityksen käytössä olevien resurssien ja tuotantotekijöiden mahdollisimman tehokas organisointi. Korvaukseksi panoksestaan yrittäjä saa rahapalkkaa, joka lasketaan yrityksen normaaliksi kustannukseksi.

Tämä uusklassinen yrityskäsitys, joka on teoreettiselta pohjaltaan yrittäjätön, on hallinnut taloustieteen valtavirtaa. Näkemystä on toki täydennetty lisäyksillä, jotka pyrkivät alkuperäistä tarkastelua paremmin selittämään todellisuutta ja talouden kasvua. 1900-luvun alussa Alfred Marshall pyrki kuvaamaan talouden kehitystä ja kasvua sillä, että yrittäjät hallinnoimalla yritystensä prosesseja saavat aikaan talouden vaiheittaista, evolutionaarista kehitystä.¹⁴

Israel Kirzner totesi pienyrittäjillä olevan tietoa ja tiedonhallintakykyä, joka ohjaa taloutta kohti pitkän aikavälin tasapainotilaa. Pienyritykset tekevät sen hänen mukaansa tavalla, johon suuremmat yritykset eivät pysty.¹⁵ Frank Knight puolestaan käsitteli laskettavissa olevan riskin ja laskemattomissa olevan epävarmuuden eroja. Myös Knightin mukaan varsinaista yrittäjyyttä (joka saa korvauksen laskemattoman epävarmuuden mahdollistamasta voitosta) tapahtuu vain ”harvinaisissa ja epätodennäköisissä” tapauksissa.¹⁶

---

¹³ Ricketts 2009.

¹⁴ Ricketts 2009.

¹⁵ Alam & Mohiuddin 2014.

¹⁶ Ricketts 2009.

Uusklassisessa teoriassa yrittäjien merkitys talouden kehitykseen rajoittuu siihen, että he järjestävät tuotannontekijät yrityksen sisällä optimaalisella tavalla ja täten synnyttävät maksimaalista tehokkuutta taloudessa. Yrittäjien tekemän optimoinnin lisäksi talouskasvuun kyllä vaikuttaa myös ”tekninen kehitys”¹⁷ ja ”tekemällä oppiminen”¹⁸, jotka tulevat kasvumallien ulkopuolelta. Osaltaan tämä yrittäjyyden verrattain vähäinen ja epämääräinen optimoijan rooli johtuu siitä, että yrittäjyydeltä puuttuu toiminnallinen määritelmä, jota uusklassisen taloustieteen metodein voisi käsitellä staattiseen tasapainoon perustuvilla malleilla.¹⁹

Vaihtoehtoinen lähestyminen yrittäjyyteen

Edellä esitettyä valtavirtaisen taloustieteen yrittäjänäkemyistä on syytä täydentää vaihtoehtoisilla yrittäjyysteorioilla, jotta yrittäjyydestä saataisiin kattava kokonaiskuva. Lisäksi on syytä saavuttaa riittävä ymmärrys yrittäjyyden toimintamekanismeista ja sen vaikutuksista talouteen.

Karl Marx näki, että smithiläisen työn organisoimisen kautta saavutettavissa oleva tehokkuuden ja talouden kasvu on rajallista. Tästä syystä Marxin mukaan talouteen syntyy tuotannon välineitä valmistava sektori, joka ajaa teknologista kehitystä eteenpäin innovoimalla ja luomalla uusia koneita, jotka mahdollistavat tuotannon laajentamisen. Harjoitetusta yritystoiminnasta tai tuotannosta kertyvät voitot voidaan taas investoida uusiin ja parempiin tuotantovälineisiin. Näin talouskasvu voi jatkua pitkällä aikavälillä.²⁰

Marxin mukaan talouden kasvuun vaikuttaa siis yritysten investointihalukkuus, joka vaihtelee talouden suhdannevaihteluiden mukaan sen mukaisesti, onko voitoja saavutettavissa.²¹ Marx piti kapitalistista tuotantojärjestelmän rakenteellisesti epävakana järjestelmänä eikä automaattisesti itsensä tasapainottavana, kuten klassiset ja uusklassiset taloustieteilijät. Marxin tarjoama näkemys siitä, että talous on pohjimmiltaan järjestelmänä taipuvainen epävakauteen, kriiseihin ja suhdannevaihteluihin, on tärkeä yrittäjien roolia hahmoteltaessa.

Lisäksi Marxin esittelemä ”edelläkävijän edun” -käsite on relevantti yrittäjyyden kannalta. Sen mukaisesti uusia innovaatioita esittelevät yrittäjät saavat markkinoilla ainakin hetkellistä etua kilpailijoihinsa nähden. Tämän edun säilyttäminen on kuitenkin sitä haastavampaa, mitä innovatiivisempi kulloinenkin keksintö on. Mitä innovatiivisempi tämä polunraivaajan keksintö on, sitä todennäköisemmin hän päätyy konkurssiin. Varsinaisia voittoja pääsevät yleensä tekemään ne, jotka rakentavat yrityksensä näiden polunraivaajayrittäjien jäämistölle.²² Myös uudemmissa tutkimuksissa on havaittu vastaava ilmiö: Innovatiivisuus korreloi negatiivisesti yritysten selviytymisprosentin kanssa.²³

---

¹⁷ Esim. Robert Solow’n kuuluisassa kasvumallissa tekninen kehitys tuli yhtälön ulkopuolelta annettuna.

¹⁸ Paul Romer ja Robert Lucas pyrkivät 1980-luvulla sisällyttämään nämä uusklassisiin kasvusteorioihin. Myös Kenneth Arrow pyrki samaan jo 1960-luvulla.

¹⁹ Bianchi & Henrekson 2005.

²⁰ Courvisanos & Mackenzie 2014.

²¹ Courvisanos & Mackenzie 2014.

²² Courvisanos & Mackenzie 2014.

²³ Hyytinen et al 2015.

Myös Joseph Schumpeter näki talouden suhdannevaihteluille alttiina, epävakana ja kriisiherkkänä järjestelmänä. Lisäksi Schumpeter esitteli yhden tuotantojärjestelmää epävakauttavan tekijän, nimittäin innovatiivisen yrittäjän. Hänen mukaansa yrittäjät innovoivat ja tuovat markkinoille uusia tuotteita ja entistä tehokkaampia tuotantotapoja. Nämä epävakauttavat ja mullistavat tuotantojärjestelmää. Mikäli vanhat yritykset eivät onnistu vastaamaan niiden luomaan kilpailuun, yritykset putoavat pelistä pois. Tätä prosessia Schumpeter kuvasi talouden ”luovaksi tuhoksi”.²⁴ Tämä luovan tuho ajaa talouskasvua eteenpäin.

Schumpeterille talouden kehitys ei siis ollut determinististä tai asteittaista evoluutiota. Hänelle talouden kehitys on sykäyksittäin tapahtuva, innovaatioihin perustuva prosessi, jonka takana on aina ihmisten, eli tässä tapauksessa yrittäjien, toiminta.²⁵ Schumpeterin mukaan edellä kuvattu valtavirtainen lähestyminen yrittäjyyteen parhaimmillaankin hämärsi yrittäjyyden käsitettä.²⁶ Ja hänen mukaansa yrittäjyyttä kuvaavat diagrammit toimivat vielä huonommin kuin muita talouden osa-alueita esittävät diagrammit.²⁷

Varhaisessa tuotannossaan Schumpeter korosti erityisesti pienten sankarillisten yksilöyrittäjien merkitystä, mutta myöhemmässä tuotannossaan hän tarkensi, että nämä yrittäjyyteen liitetyt innovaatioprosessit voivat tapahtua myös suurten yritysten sisällä tai kautta.²⁸ Yrittäjyys ei olekaan Schumpeterin mielestä henkilöitynyt yhteen yrittäjään, vaan kyseessä on mekanismi, jolla talous toimii – yrittäjämallista kasvua voi esiintyä henkilöiden lisäksi yrityksissä tai tiimeissä.²⁹ Schumpeter totesi myös, että ajan myötä taloudellinen kehitys tapaa muuttua yhä automaattisemmaksi ja vähemmän henkilökeskeiseksi.³⁰

Schumpeterin kritiikkinä voidaan sanoa, että hänen analyysinsä yrittäjistä ja innovaatioista keskittyy lähes täysin tarjontapuolen tekijöihin. Schumpeteriläistä analyysiä ovat kuitenkin täydentäneet kysynnän vaikutusten osalta mm. sellaiset teoreetikot kuin Schmookler, joka vuonna 1966 havaitsi että innovaatioita tapahtuu paljon vahvan ja kasvamassa olevan kysynnän alueilla.³¹ Myös Kalecki on kirjoittanut kysynnän vaikuttavan yrittäjien innovaatioaktiivisuuteen. Hänen mukaansa kysyntä ja investointipäätökset tehdään lyhyen tähtäimen aikajänteellä.³²

Schumpeterin ja Marxin yhdistetyn näkökulman voinee tiivistää siten, että koko kapitalistinen järjestelmä perustuu voitontavoitteluun ja että nämä voitot syntyvät yrittäjien innovaatioiden kautta. Yrittäjien tuoman luovan tuhon ajama innovaatiovetoinen kehitys on epäsäännöllistä, voimakasta, talouden vallitsevia rakenteita mullistavaa taloutta. Lisäksi se luo taloudelliseen järjestelmään epävakautta.

---

²⁴ Schumpeter 1942.

²⁵ Alam & Mohiuddin 2014.

²⁶ Ricketts 2009.

²⁷ Schumpeter 1954.

²⁸ Lundvall 2013.

²⁹ Ricketts 2009.

³⁰ Schumpeter 1942.

³¹ Lundvall 2013.

³² Courvisanos & Mackenzie 2014.

Yrittäjät ovat voima, joka ajaa talousjärjestelmää eteenpäin ja itse asiassa estää taloutta saavuttamasta mitään staattista tasapainotilaa - päinvastoin kuin uusklassinen näkemys ennustaa.³³ Kun talous ei tasapainotu itsestään, tarvitaan markkinoilla jonkinlaista puuttumista ja valvontaa ehkäisemään kriisejä ja puolustamaan markkinoiden heikompia osapuolia.

Baumolin synteesi yrittäjänäkemyksistä

William Baumol on toisaalta uusklassinen taloustieteilijä, toisaalta taas schumpeteriläinen yrittäjäteoreetikko. Hänen merkittävin kontribuutionsa yrittäjyyden analyysistä on koottu vuonna 2010 julkaistuun kirjaan ”The Microtheory of Innovative Entrepreneurship.” Baumolin pyrkimyksenä oli tuoda Schumpeterin kuvaama innovatiivinen luovaa tuhoa kylvä yrittäjä uusklassisen taloustieteen analyysin piiriin.

Baumol jakaa yrittäjät kahteen ryhmään, yhtäältä Schumpeterin kuvaamiin innovatiivisiin yrittäjiin ja toisaalta tavallisiin, perinteisiä prosesseja toistaviin (replicative) yrittäjiin.³⁴ Tämä jaottelu mahdollistaa innovatiivisen, taloutta epätasapainottavan ja perinteisen tuotantovälineiden tehokkaaseen hallinnointiin pyrkivän yrittäjän yhtäaikaisen olemassaolon.

Baumolin mukaan nimenomaan innovatiivisia yrittäjiä on kiittäminen suurimmasta osasta elintason paranemisesta viimeisen sadan vuoden aikana – hänen mukaansa peräti 90 % BKT:n kasvusta on saattanut syntyä innovaatioiden positiivisten spillover-vaikutusten johdosta.³⁵ Sadan vuoden aikana koettua kasvua ja hyvinvointiharppauksia ei ole mahdollista selittää tuotannontekijöiden entistä paremmalla ja tehokkaammalla hallinnoimisella, vaan sen ovat mahdollistaneet täysin uudenlaiset tuotantoprosessit ja uudenlaisten tuotteiden kehittäminen.³⁶ Selkeimpinä esimerkkeinä viimeisten sadan vuoden ajalta voidaan mainita luonnollisesti autoteollisuuden nousu ja IT-ala. Ne ovat mahdollistaneet asioita, jotka olivat sata vuotta sitten täysin mahdottomia edes kuvitella.

Baumol tekee myös jaottelun suurten korporaatioiden ja uusien yritysten välillä. Nimenomaisesti pienet yritykset ovat vastuussa suhteellista määräänsä suuremmasta osasta läpimurtoja tekeviä innovaatioita.³⁷ Mielenkiintoinen lisämauste Baumolin analyysiin on innovatiivisten yrittäjien motivaatio. Baumolin mukaan innovatiivisia yrittäjiä ajaa eteenpäin mahdollisuus kerätä varallisuutta, valtaa ja mainetta.³⁸

---

³³ Ricketts 2009.

³⁴ Baumol 2010.

³⁵ Cramer 2011.

³⁶ Baumol 2010.

³⁷ Baumol 2010.

³⁸ Baumol 2010.

On yhteiskunnan instituutioista kiinni, panostavatko nämä yrittäjähenkiset ja -kykyiset henkilöt yhteiskunnalle ja taloudelle hyödyllisiin tuottaviin innovaatioihin vai yhteiskunnalle epäsuotuisiin, mutta silti yrittäjäkykyä vaativiin toimiin. Esimerkkeinä jälkimmäisestä toimivat korruption, järjestäytyneen rikollisuuden, veronkierron, yritysvaltausten tai vaikkapa epäterveen pörssikeinottelun kaltaiset toimet.³⁹

Baumol esitti, että yrittäjäkykyjen määrä väestössä on eräänlainen vakio, mutta ne yhteiskunnat, jotka onnistuvat houkuttelemaan nämä kyvyt rakentamaan tuotantoon, kehittyvät ja menestyvät paremmin kuin ne yhteiskunnat, joissa yrittäjäkyvyt valuvat epätuottavien toimintojen tai korruption puolelle.⁴⁰ Tämän jakautumisen suhteella on puolestaan seurausvaikutus siihen, mihin innovatiivisuus kyseisestä yhteiskunnasta suuntautuu.

Baumolin mukaan yhteiskunnan ja sen instituutioiden toimintakäytännöt vaikuttavat paitsi uusien yrittäjien, myös olemassa olevien yritysten ansaintalogiikkaan. Tendenssi on, että ajan myötä olemassa olevissa yrityksissä innovatiivisuuden fokus vaihtuu uusien tuotteiden kehittämisestä saavutetun aseman vahvistamiseen. Näin ollen innovatiivisista yrittäjistä tulee lobbareita, jotka käyttävät luovuuttaan ja yrittäjäkykyjään saavutetun varallisuutensa ja tulojensa suojelemiseen uusien taloutta kasvattavien innovaatioiden luomisen sijasta. Nämä lobbarit käyttävät huomattavia summia rahaa omien etujensa vaalimiseen mm. politiikan areenalla. Näin Baumolin mukaan suuret yritykset voivat jopa jarruttaa kehitystä ja innovaatioita.⁴¹

Yhteenveto yrittäjänäkemyksistä

Yrittäjyyden käsite ja määritelmä ovat eläneet läpi taloustieteen historian. Käsitteen sisältö riippuu paljolti niistä oletuksista, joita talouden toiminnasta yleisesti tehdään. Mikäli oletetaan markkinoiden olevan täydellisesti kilpaillut ja itsensä tasapainottavat, yrityksillä ei ole mahdollisuutta tehdä voittoa. Yrittäjästä muodostuu eräänlainen tuotannon hallinnoija ja koordinoija sekä tiedon haltija.

Yrittäjäyyspolitiikka täydellisesti kilpailluilla markkinoilla keskittyy lähinnä niin kutsuttujen markkinoiden epätäydellisyyksien poistamiseen. Käytännössä tämä tarkoittaa sääntelyn purkamista, jotta markkinat voisivat saavuttaa oletetun tasapainon, tai poliittisten myönnytysten tekemiseen yrittäjien saavutettujen etujen puolustamiseksi. Tämä sinällään koherentti näkemys ei kuitenkaan vakuuttavasti selitä koettua talouskasvua viimeisen 100 vuoden aikana.⁴² Se ei myöskään anna juuri eväitä talouden kehittämisen ja yrittäjyyden ymmärtämiseen tulevaisuudessa.

---

³⁹ Baumolin mukaan 2008 finanssikriisiin iskiessä paljastui, että Wall Streetin pörssimeklareista monet olivat tuottavan toiminnan sijaan keskittyneet sellaisiin rahoitusmarkkinainnovaatioihin, jotka paljastuivatkin yhteiskunnalle haitallisiksi ja epätoivottaviksi, joskin hyvin innovatiiviseksi toiminnaksi.

⁴⁰ Ricketts 2009.

⁴¹ Cramer 2011.

⁴² Baumol 2010.

Toteutunut talouskehitys on paremmin selitettävissä Schumpeterin ja Baumolin innovatiivisen yrittäjäteorian kautta. Talous on pohjimmiltaan epävakaa järjestelmä, jonka rakenteita myös yrittäjät epävakauttavat luovaa tuhoa kylvävillä innovaatioillaan. Nämä innovaatiot ovat yksi keskeinen osatekijä pitkän aikavälin talouskasvussa.

Toisaalta taloudessa on myös replikaatiivisia eli toistavia yrittäjiä, jotka toimivat perinteisin menetelmin. Epävakaassa talousjärjestelmässä on Baumolin mukaan yhteiskunnan rakenteista kiinni, päätyvätkö yrittäjäkykyiset ja -haluiset henkilöt yhteiskunnallisesti tuottavaan yritystoimintaan vai vähemmän yhteiskunnallista hyötyä tuottaville sektoreille.

Jälkimmäisessä, epävakaisiin markkinoihin ja innovoiviin yrittäjiin perustuvassa mallissa hyvä yrittäjäpolitiikka keskittyy innovaatioiden kannustamiseen ja yrittäjien riskinoton mahdollistamiseen. Innovaatiot tarvitsevat syntyäkseen julkista tukea mm. koulutus- ja T&K-sektoreilla. Riskinottoa helpottavat myös vahvat julkiset palvelut, joiden piirissä yrittäjä on liiketoiminnan onnistumisesta riippumatta. Liiketoiminnan onnistumista taas voidaan tukea julkisin yrittäjien tukipalveluin tai julkisten rahoitusinstrumenttien kautta.

On tietystä määrin poliittinen arvovalinta, kumpaa yrittäjä- ja talousnäkemyistä seuraa. Huomattavaa on kuitenkin, että jälkimmäinen, innovatiivisia yrittäjiä kuvaava teoria selittää toteutunutta talouskehitystä paremmin kuin teoria tuotantontekijöitä hallinnoivasta yrittäjästä.⁴³ Tässä mielessä sen odotettavissa oleva selitysvoima on suurempi tulevaisuuden kehityksen kannalta. Innovoivan yrittäjyyden näkemys on myös klassisen taloustieteen näkemystä paremmin yhteen sovitettavissa pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskuntamallin kanssa.

Kun seuraavassa osiossa pohditaan sosiaalidemokraattista näkemystä yrittäjyyden yhteiskuntaan siirtymisessä, otetaan lähtökohdaksi se, että markkinat ovat epävakaita ja yrittäjät aika-ajoin esittelevät niitä mullistavia innovaatioita. Nämä innovaatiot edesauttavat luovan tuhon kautta talouskasvua.

Sosiaalidemokratia yrittäjyyden yhteiskunnassa

Kuten edellisestä tarkastelusta käy ilmi, yrittäjyys on jo nyt merkittävä tekijä yhteiskunnassa ja sen merkitys tulee kasvamaan tulevaisuudessa. Tulevaisuudentutkija Markku Wilenius on hahmotellut kehityskulun syntyvien työpaikkojen mukaan. 1900-luvun alusta 1960-luvulle oli suuryritysten valtakausi, 1960-luvulta 2010-luvulle taas julkisen sektorin valtakausi.

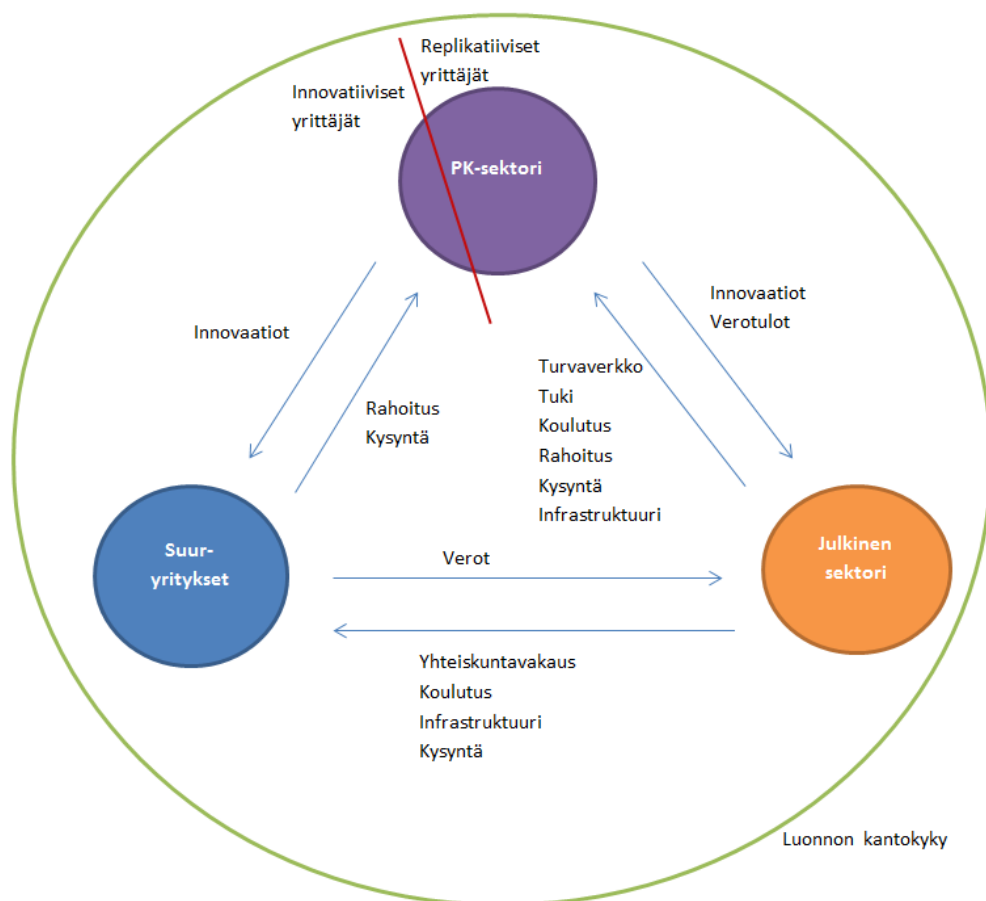
2010-luvulta eteenpäin on ollut käynnissä siirtymä yrittäjyyden yhteiskuntaan. Aikaisemmilla ajanjaksoilla sosiaalidemokratia on ollut merkittävä suomalaista yhteiskuntaa ja sen kehitystä muovaava voima. Miten sosiaalidemokratian tulisi suhtautua yrittäjyyteen ja käynnissä olevaan siirtymään kohti yrittäjyyden yhteiskuntaa?

---

⁴³ Baumol 2010.

Forssan ohjelman lisäksi yksi sosiaalidemokratian menestyksekkäistä ajatusmalleista on ollut ruotsalaisen Gunnar Myrdalin ”hyvän kehä” -käsite, jossa laajentuva demokratia, lisääntyvä sosiaalinen tasa-arvo ja voimistuva talouskasvu tukevat toisiaan. Tämän allekirjoitti myös yksi suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan arkkitehteista, Pekka Kuusi.⁴⁴ ”Hyvän kehän” -logiikka toimi hyvinvointiyhteiskunnan ja menestyksekkään pohjoismaisen mallin rakennusohjeena vuosikymmeniä. Viimeisten parinkymmenen vuoden aikana se ei, kuten ei Forssan ohjelmakaan, ole tarjonnut kantavaa ja uskottavaa johtoajatusta sosiaalidemokraattisen yhteiskunnan kehittämiseksi. Vanhoista malleista ei ole tiekartaksi yrittäjyyden yhteiskuntaan siirryttäessä.

Uusi tiekartta saadaan, kun yhdistetään Wileniuksen näkemys yrittäjyysyhteiskuntaan siirtymisestä, Baumolin ja Schumpeterin yrittäjänäkemykseen ja liitetään ne Gunnar Myrdalin ja Pekka Kuusen hyvän kehään. Näin syntyvä vuorovaikutuskenttä on kuvattu kuviossa 4.

Kuvio 4. Hyvän kehä yrittäjyyden yhteiskunnassa.⁴⁵

⁴⁴ Kettunen 2012.

⁴⁵ Havainnollistaa vuorovaikutuksia ja rooleja, joita suuryrityksillä, julkisella sektorilla ja yrittäjiä kuvaavalla pk-sektorilla on. Malli on konseptuaalinen eikä siis oletta, että siinä kuvatut vuorovaikutussuhteet toteutuisivat ideaalilla tavalla käytännössä.

Historiallisesti talouskasvu ja työllisyys ovat levänneet vientivetoisten suuryritysten varassa. Suuryritykset ovat maksaneet tuloksestaan veroja, joilla (osaltaan) on rahoitettu julkista sektoria. Julkinen sektori on tuottanut hyvinvointiyhteiskunnan palveluita, jotka ovat hyödyttäneet suuryrityksiä mm. synnyttämällä yhteiskuntavakautta, kysyntää tuotteille, toimivan infrastruktuurin ja yhtenä tärkeimpänä tekijänä, osaavaa ja koulutettua työvoimaa.

Tämä kaksinapainen hyvän kehä ei ole viime vuosina enää tuottanut toivottua talous- tai työpaikkojen määrän kasvua. Siksi sitä on täydennettävä nousevalla yrittäjyydellä. Baumolin ja Schumpeterin teorioiden mukaan yrittäjiä on kahdenlaisia, uutta luovia innovatiivisia ja perinteisin keinoin toimivia replikatiivisia eli toistavia yrittäjiä. Nämä molemmat ryhmät sisältyvät Kuvion 4 pk-sektoriin, joskin innovatiivisten yrittäjien määrä on oletettavasti pienempi.

Pk-sektorin ja suuryritysten välillä puolestaan tapahtuu ainakin seuraavanlaisia vuorovaikutuksia: innovatiiviset pk-yritykset kehittävät tuotteita tai ratkaisuja, joita suuryritykset tarvitsevat kehittääkseen omia tuotteitaan ja menestyäkseen kansainvälisessä kilpailussa. Startup-konsultti Sami Kuuselan mukaan startup-yritykset luovat innovaatioita, joihin suuryritysten tuotekehitysosastot harvoin pystyvät.⁴⁶ Siksi suuryritysten on perusteltua sijoittaa riskirahaa pk-sektorille tämän mahdollistamiseksi. Toisaalta taas suuryrityksiltä ulkoistetaan työtä, joka luo kysyntää myös replikatiivisille yrittäjille.

Julkisen sektorin ja pk-sektorin välillä taas on seuraavia vuorovaikutuksia: Julkinen sektori tarjoaa turvaverkon ja tukiverkon. Ensiksi mainittu mahdollistaa yrittämisen riskin ottamisen. Jälkimmäinen taas lisää yrittämisen onnistumisen mahdollisuutta. Pk-sektori myös hyötyy koulutusjärjestelmästä ja infrastruktuurista suuryritysten lailla, vaikka yrittäjyyden osalta esim. koulutuksen sisällön suhteen on varmasti kehittämisen varaa.

Myös julkisilla rahoituslähteillä voi olla helpottava vaikutus yrityksen perustamisessa. Lisäksi julkisin hankinnoin voidaan luoda kysyntää pk-sektorin tuotteille ja siltä osin parantaa yrittäjyyden edellytyksiä. Vastavuoroisesti pk-yrittäjät taas maksavat veroja julkisen sektorin toiminnan rahoittamiseksi. Pk-yrityksissä syntyvillä innovaatioilla pystytään toisaalta myös parantamaan julkisen sektorin prosesseja ja palveluita. Tällöin julkinen sektori voi saada vastaavia tehokkuushyötyjä kuin suuryritykset.

Sosiaalidemokratian rooli yrittäjyyden yhteiskunnassa

Tässä vuorovaikutuskentässä sosiaalidemokratialla on kolme tehtävää: 1. talouskasvun vahvistaminen, 2. markkinoiden tasapainottaminen ja heikompien markkinaosapuolten puolustaminen, sekä 3. huolehtiminen siitä, että koko malli mahtuu ekosysteemin kantokyvyn rajojen sisäpuolelle.

---

⁴⁶ Kuusela 2013.

Ensinnäkin talouskasvu oli oleellinen osa Myrdalin ja Kuusen hyvän kehää. Siksi sosiaalidemokratian olisikin panostettava innovaatiovetoiseen ja yrittäjämysteeseen talouskasvuun. Käytännön keinoja tämän vahvistamiseksi ovat panostukset koulutukseen ja T&K-toimintaan, joilla luodaan pohjaa innovaatioiden synnylle ja uudelle yritystoiminnalle. Yritysten menestysmahdollisuuksia voidaan parantaa julkisilla yrityspalveluilla ja julkisilla hankinnoilla. Kohdentamalla julkisia hankintoja pienyrityksille sopiviksi, voidaan uusien yrittäjien tuotteille luoda kysyntää, mahdollistetaan referenssiprojektit ja parannetaan yrittäjien menestyksen todennäköisyyttä. Koulutuksen osalta on varmistettava sisällön tarkoituksenmukaisuus yrittäjyyden näkökulmasta.

Lisäksi talouskasvun turvaamiseksi sosiaalidemokratian on varmistettava että yhteiskunnan rakenteet rohkaisevat yrittäjäkykyisiä henkilöitä taloutta ja yhteiskuntaa hyödyttävään yrittäjyyteen. Pohjimmiltaan pohjoismainen hyvinvointivaltio sopii hyvin yhteen talouden luovan tuhon kanssa. Yrittäjäksi lähtemistä helpottavat vahvat julkiset palvelut, jotka antavat eväät yrittäjäksi lähtemiseen ja mahdollistavat riskinoton. Tämä edellyttää että yrittäjäksi lähteminen tai yrityksen epäonnistuminen ei lisää riskiä pudota turvaverkon ulkopuolelle.

Sosiaaliturvaa on kehitettävä siihen suuntaan, että se mahdollistaa taloudellisen aktiivisuuden ja yrittäjyyden. Esimerkiksi Ruotsissa yrittäminen työttömyys- tai ansioturvalla on mahdollista yrityksen kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana. Toisaalta myös jonkinlainen perustulomalli tai käänteinen tulovero voisi mahdollistaa taloudellisen aktiivisuuden ja sosiaaliturvan yhteensovittamisen saumattomasti.

Toiseksi sosiaalidemokratian on suojeltava markkinoiden heikompia osapuolia ja soviteltava markkinoilla tapahtuvan luovan tuhon negatiivisia seurauksia. Tämä edellyttää selkeitä, yksinkertaisia, mutta luotettavia pelisääntöjä yrityksen perustamiseen ja palkkaamiseen liittyvissä hallinnollisissa prosesseissa. Myös yrittäjyyden yhteiskunnassa heikoimmista on pidettävä huolta ja tuloeroja tasattava. Lisäksi jokaiselle ihmiselle on annettava mahdollisuus toteuttaa itseään ja elää ihmisarvoinen elämä. Sosiaalidemokratian on turvattava nämä perusasiat ja samalla huolehdittava, että yrittäjyyspolitiikka ei muutu vain vanhojen yritysten edunvalvonnaksi ja saavutettujen etujen puolustamiseksi.

Mahdollisuuksien tasa-arvoa pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta toteuttaa paremmin kuin moni muu yhteiskuntajärjestelmä maailmassa. Yrittäjyyden kannalta tällä on merkitystä sikäli, että mm. Chicagon yliopiston taloustieteen professori Bert F. Hoselitz on todennut yrittäjyyden kehittymisen edellyttävän yhteiskuntaa, jossa erilaisilla persoonallisuustyypeillä on mahdollisuus kehittyä ja kukoistaa. Hänen mukaansa yhteiskunnassa pitää arvostaa luovuutta ja tuottavuutta.

Näiden vuoksi yrittäjyys pääsee kehittymään yhteiskunnissa, joissa on tarjolla valinnanvapautta ja sosiaaliset prosessit ovat joustavia.⁴⁷ Chicagon yliopisto tunnetaan rajoittamattomia vapaita markkinoita edustavasta taloustieteestään, mutta tämä näkemys on hyvin yhtenevä sosiaalidemokraattisen vapausihanteen kanssa – kaikilla tulee olla oikeus ja mahdollisuus ihmisarvoiseen ja kykyjensä mukaiseen elämään.

Kolmanneksi sosiaalidemokratian on sovitettava edellä mainittu talouskasvu ja yhteiskunnan aktiviteetti ekosysteemin kantokykyyn sopivaksi. Tämä on sinällään itsestään selvä tavoite, joka tulee ottaa huomioon tulevaisuuden politiikkaa suunniteltaessa. Muutoin ilmastotieteen mukaan koko yhteiskuntajärjestelmän tulevaisuus on vaakalaudalla.

Talouden ja työllisyyden kasvu on mahdollista sovittaa luonnon kantokykyyn piiriin mm. uusiutuvien energianlähteiden ja muiden vihreiden innovaatioiden kautta elintason juuri kärsimättä. Cleantech myös avaa uusia kansainvälisiä markkinoita puhtaan teknologian ja korkean osaamisen tuotteille. Luonnon kantokyvyn, talouskasvun ja sosiaalidemokratian suhde on laaja ja monipuolinen alue, joka ansaitsisi oman julkaisunsa.

Yhteenveto

Edellä mainituista syistä sosiaalidemokratian on syytä ottaa yrittäjyys ja yrittäjyyteen liittyvät asiat asialistalleen. Tämä edellyttää tiettyä asennemuutosta sosiaalidemokraattisessa yhteisössä. Yrittäjiä kohtaan ei tule hakea vastakkainasettelua, vaan yrittäjät tulee käsittää taloutta ja yhteiskuntaa eteenpäin vievänä voimana. Siksi yrittäjyyttä tulee edistää samalla, kun pidetään huolta teollisuuden ja hyvinvointiyhteiskunnan perinteistä kivijaloista.

Pohdittaessa ja muodostettaessa suhdetta yrittäjyyteen sosiaalidemokraattien on syytä muistaa historiantutkija Jorma Kalelan sanat: Oma-aloitteisilla toimijoilla on yhteiskunnallisissa asioissa oikeus ja mahdollisuus määritellä korjausta vaativan asian luonne ja sen korjaustapa.⁴⁸

Sosiaalidemokratian pitkään ja rikkaaseen historiaan peilattuna haluan lisätä, että tämän mahdollisuuden lisäksi sosiaalidemokratialla on myös vastuu ja velvollisuus olla aloitteellinen siirtymässä kohti yrittäjyyden yhteiskuntaa. Yrittäjyysasioille löytyy kysyntää. Vain vastaamalla tähän kysyntään sosiaalidemokraattinen liike ja sen mittava perintö saadaan pidettyä hengissä. Muutoin kaivatut vastaukset yrittäjyyskysymyksiin löydetään muilta tahoilta ja muiden määrittäminä.

---

⁴⁷ Alam & Mohiuddin 2014.

⁴⁸ Kalela 2012.

Lähdeluettelo

Alaja, A. (2015) Valtionyhtiöistä yrittäjähenkiseen valtioon. Helsinki: Kalevi Sorsa -säätiö.

Alam, S. & G. Mohiuddin (2014) 'Chronological Development of Entrepreneurship Concept - A Critical Evaluation', *American Journal of Economics* 4(2): 130-135.

Baumol, W. (2010) *The Microtheory of Innovative Entrepreneurship*. New Jersey: Princeton University Press.

Bhupatirajua, S., Ö. Nomalerb, G. Triulzia & B. Verspagena (2012) 'Knowledge Flows – Analyzing the Core Literature of Innovation, Entrepreneurship and Science and Technology Studies', *Research Policy* 41(7): 1205-1218.

Bianchi, M. & M. Henrekson (2005) 'Is Neoclassical Economics Still Entrepreneurless', *SSE/EFI Working Paper Series in Economics and Finance* 584.

Courvisanos, J. & S. Mackenzie (2014) 'Innovation Economics and the Role of the Innovative Entrepreneur in Economic Theory', *Journal of Innovation Economics & Management* 14(2): 41-61.

Cramer, G. (2011) 'William J. Baumol, the Microtheory of Innovative Entrepreneurship', *American Journal of Agricultural Economics* 93(5): 1410-1412.

Hyytinen, A., M. Pajari & P. Rouvinen (2015) 'Does Innovativeness Reduce Startup Survival Rates?', *Journal of Business Venturing* 30: 564-581.

Kalela, J. (2012) 'Työväenhistoriaa 2010-luvulla' teoksessa M. Majander ja K. Rentola (toim.) *Ei ihan teorian mukaan*, s. 275-285. Helsinki: Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura.

Kettunen, P. (2012) 'Hyvän kehän kerrokset ja rajat' teoksessa A. Alaja. (toim.) *Kriisikierteestä hyvän kehään*, s. 13-38. Helsinki: Kalevi Sorsa -säätiö.

Kuusela, S. (2013) *Hupparihörhö ja bisnesmies*. Helsinki: EVA.

Lundvall, B. (2013) 'Innovation Studies: A Personal Interpretation of the 'State of the Art'', in J. Fagerberget, B.R. Martin & E.S. Andersen (eds) *Innovation Studies - Evolution & Future Challenges*, (1 edn). p. 21-70. Oxford University Press.

Naudé, W. (2013) 'Entrepreneurship and Economic Development: Theory Evidence and Policy', *Discussion Paper Series*, (7507 edn). Bonn: Institute for the Study of Labor.

Naudé, W. (2010) 'Entrepreneurship is Not a Binding Constraint on Growth and Development in the Poorest Countries', *World Development* 39(1): 33-44.

Pärnäinen, A. & H. Sutela (2013) *Itsensätöyöllistäjät Suomessa 2013*. Helsinki: Tilastokeskus.

Ricketts, M. (2009) 'Theories of Entrepreneurship: Historical Development and Critical Assessment' in A. Basu, M. Casson, N. Wadeson & B. Yeung (eds) Oxford Handbook Online. Accessed 3.4.2015 .

Rytkönen, A. (2013) 'Pk-yritys - hyvä työnantaja 2013', s. 7-10. Helsinki: Suomen Yrittäjät.

Schumpeter, J.A. (1942) Capitalism, Socialism and Democracy. (2008 edn) New York: Harperennial Modern Thought.

Schumpeter, J.A. (1954) History of Economic Analysis. (2006 edn) e-book: Taylor & Francis e-library.

Stangler, J. (2010) 'High-Growth Firms and the Future of American Economy', No. 1. Kansas City, Missouri: Kauffman Foundation.

Wilenius, M. (2015) 'Yrittäjyyden yhteiskunta - mitä se on ja miten sinne päästään?' tilaisuudessa Ikkuna yrittäjyyteen -keskustelutilaisuus, 20.2.2015.

Liite 1. Itsensätyöllistäjien asema ja pakko-yrittäjyys.

Itsensätyöllistäjien asema

Tilastokeskus laskee itsensätyöllistäjiksi yksinyrittäjät, ammatinharjoittajat, freelancerit ja apurahansaajat. Heitä oli vuonna 2013 noin 152 000. Itsensätyöllistäjien määrä on kasvanut 2000-luvulla. Syitä tälle on varmasti monia. Esimerkiksi media- ja rakennusaloilla alihankinnat ovat lisääntyneet huomattavasti yritysten uudelleen organisoidessa ja ulkoistaessa ennen palkkatyössä suoritetuista tehtäviä.

Mahdollisesti yrittäjämuotoista työtä on siis aiempaa enemmän tarjolla. Myös epävarmuus työmarkkinoilla on lisääntynyt ja irtisanomiset luovat työuriin murroskohtia, jolloin työntekijät joutuvat harkitsemaan oman työuransa seuraavaa askelta, ja yrittäjäyys houkuttelee yhtenä vaihtoehtona.⁴⁹

Tilastokeskuksen tutkimus identifioi kolme polkua itsensätyöllistäjyyteen: Oma halu, olosuhteiden pakko ja sattuma. Noin 40 % itsensätyöllistäjistä on päämäärätietoisesti hakeutunut asemaansa. Toiset 40 % itsensätyöllistäjistä on ajautunut tai tarttunut tilaisuuteen ryhtyessään itsensätyöllistäjiksi. Tälle joukolle sattuma on ollut merkittävässä roolissa. Noin 20 % on itsensätyöllistäjiä olosuhteiden pakosta.

Itsensätyöllistäjät kohtaavat palkansaajia alhaisempaa tulotasoa, heikompaa sosiaaliturvaa ja mahdollista riippuvuutta yhdestä työn tilaajasta eli ns. pakko- tai näennäisyrittäjäyttä. Toisaalta taas työn imu ja tyytyväisyys omaan työhön on palkansaajia korkeammalla tasolla.⁵⁰ Olennainen itsensätyöllistäjien tyytyväisyyttä työhönsä määrittävä tekijä on heidän neuvotteluasemansa työmarkkinoilla. Heikolla neuvotteluasemalla on yhteys epävakaiseen toimeentuloon, kun taas vahvempi neuvotteluasema heijastuu parempina tuloina. Tämä on tärkeämpi tekijä kuin toimeksiantajien määrä.

Eräs Tilastokeskuksen tutkimuksen yllättävistä havainnoista oli, että sukupuoli ja koulutus aiheuttavat vain hyvin pieniä eroja itsensätyöllistäjien työn piirteiden välille. Yksinkertaistettuna miehet ovat halukkaampia ryhtymään yrittäjiksi, mutta naiset ovat jokseenkin tyytyväisempiä tilanteeseensa yrittäjinä. Naiset kokevat enemmän vapautta, kun taas miehet tekevät pidempiä päiviä. Sukupuolijakauma esim. rakennus- ja palvelualojen suhteen on itsensätyöllistäjillä jokseenkin palkansaajien jakaumia vastaava.

---

⁴⁹ Pärnäinen & Sutela 2013.

⁵⁰ Pärnäinen & Sutela 2013.

Tyytyväisimpiä ja parhaiten toimeentulevia itsensätyöllistäjiä ovat tietotyön erityisasiantuntijat. Toisaalta työntekijäammattien puurtajille itsensätyöllistäjyys toi joustoa ja vaikutusmahdollisuuksia, vaikka työ on kuluttavaa. Jousto ja vaikutusmahdollisuudet taas rinnastuvat palkansaajien puolella ylempien toimihenkilöiden työnkuvaan. Taiteilijat ovat oma itsensätyöllistäjien ryhmä, jota on vaikea verrata muihin. Yleensä taiteellisen toiminnan päämääränä ei ole voitontavoittelu. Taiteilijoiden joukossa työn imu peittosi taloudellisen epävarmuuden.

Pakkoyrittäjäyys

Noin 20 % eli 30 000 henkilöä Suomen 152 000 itsensätyöllistäjästä identifioituu itsensätyöllistäjäksi olosuhteiden pakosta. Tälle joukolle palkansaajan asema olisi yrittäjäyttä toivotumpi työllistymisen tapa.

Olosuhteiden pakosta yrittäjiksi lähteneisiin sisältyy myös julkisessa keskustelussa vilahtavat pakko- tai näennäisyrittäjät. Näennäisyrittäjäyhdellä tarkoitetaan tilannetta, jossa työtä tehdään muodollisesti yrittäjän asemassa, mutta työolot vertautuvat palkansaajan asemaan. Asiakkaalla tai toimeksiantajalla saattaa esimerkiksi olla direktio-oikeus työprosessiin.⁵¹

Tilastokeskuksen tutkimuksessa näennäisyrittäjiksi luokiteltiin henkilöt, jotka on ulkoistettu palkansaajan asemasta ja työt jatkuvat yrittäjänä entisen työnantajan ollessa toimeksiantaja. Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan vain 4 % itsensätyöllistäjistä oli päätenyt itsensätyöllistäjiksi tätä kautta. Vajaalla prosentilla ulkoistuksen toteuttanut entinen työnantaja oli myös ainoa toimeksiantaja.⁵² Tällä määrityksellä pakkoyrittäjien määrä liikkuisi jossain 1500 ja 6000 ihmisen mitta-luokassa.

Ulkoistettujen näennäisyrittäjien lisäksi on oletettavaa, että löytyy myös joukko pakkoyrittäjiä, jotka ovat joutuneet pakkoyrittäjän asemaan ilman mahdollisuutta toimia palkkatyössä ennen yrittäjäksi ryhtymistä. Tämän joukon suuruudesta ei ole löytynyt tutkimustietoa, mutta saattaa olla perusteltua olettaa mittaluokan olevan sama kuin ulkoistettujen pakkoyrittäjien kohdalla.

Tilastokeskuksen tutkimuksen perusteella näennäisyrittäjäyys on Suomessa koko-luokkansa puolesta marginaalinen ilmiö suomalaisilla työmarkkinoilla. Siitä huolimatta tilanne on vakava ja vakavasti otettava, erityisesti niiden kannalta, joita pakkoyrittäjäyden ongelmat koskettavat.

---

⁵¹ Pärnäinen & Sutela 2013.

⁵² Pärnäinen & Sutela 2013.

Samuli Sinisalo

MA (Development Economics), projektitutkija Samuli Sinisalo vastaa Kalevi Sorsa -säätiössä Työllistäjät-hankkeesta, jossa hahmotetaan työmarkkinoiden muutosta pienyrittäjien ja itsensätyöllistäjien näkökulmasta.

Kalevi Sorsa -säätiö on sosiaalidemokraattinen ajatushautomo, joka ylläpitää yhteiskunnallista, tasa-arvoa ja demokratiaa edistävää keskustelua.

www.sorsafoundation.fi